

Opmerkingen bij het lezen van „De Levende Natuur.”

(Deel I, blz. 126.) Met eenige bevreemding las ik den open brief van den schrijver (of schrijfster?) B. Z. Ik zeg „bevreemding”, want „genoegen” zou ik niet kunnen neerschrijven. De strekking, ik voel het, van zijn schrijven, is edel, maar ik geloof verkeerd. Het standpunt, waarop de heer B. Z. zich plaatst is, naar mijne bescheiden meening, niet die, waarop natuurleeraars zich plaatsen kunnen. De jeugd moet onbevooroordeeld gewezen worden op al het schoone, dat de natuur oplevert, de natuurleeraar moet duidelijk laten zien, dat de dieren geen menschen zijn; de waarachtige leeraar wijst er telkens op, hoe een dier, dat geen opvoeding genoten heeft, zooals wij, eenvoudig handelt naar impulsies, hoe het aan die impulsies uiting gevend uit een menscheijk oogpunt gezien is. Maar hij wijst er tevens op, hoe doeltreffend de natuur is ingericht, hoe het roofdier moet handelen om zijn prooi te bemachtigen, te verslaan, te verslinden. Wij menschen, moet hij zich dan haasten er bij te leeren, behoeven, Goddank, niet zoo te handelen; wij hebben van onze ouders en leermeesters, gelukkig, geleerd, dat het wreed is, dieren te martelen en noodeloos te doden; dat het roekeloos is, meer planten uit te rukken. dan hoogst noodzakelijk is, om precies te weten, hoe de plant in al hare deelen gebouwd is.

En daarom roep ik der Redactie een volmondig Bravo! toe, die zich zoo schitterend in haar antwoord heeft verdedigd. Het is een onomstootelijke waarheid: een echte natuurkenner, een verzamelaar is een aartsvijand van alle wreedheid, een vriend van levende wezens! Wie onzer heeft niet in zijn jongensjaren langs een sloot geloopt en een steen gegooid naar een groene kikker, die zijn kop en zijn rug uit het wateroppervlak te voorschijn stak? Wie onzer zal niet, thans, nu hij de jeugd onderwijst, onmiddellijk te velde trekken tegen deze kwajongens-streken en het leelijke ervan bestraffend onder de oogen brengen?!

Ik begrijp zeer goed, dat wel meer anderen dan de heer B. Z. de strekking van „De Levende Natuur” afkeuren. Welk werk valt er in ieders smaak? Maar voor dezulken is „De Levende Natuur” niet verschenen.

(Deel I, blz. 136.) Aan Annie G. te Amsterdam deelt hier de Redactie mede, dat het een gewoon voorval is, dat een loopkever een vlinder verslindt. Dit antwoord geeft mij aanleiding om iets te vertellen, wat ik heb bijgewoond bij een vliegend hert. Het zal ongeveer in 1874 geweest zijn, toen ik met een vriend in het Reichswald, niet ver van het „Schenk-wirtschaft zum Grünen Walde” insecten verzamelde. Honderde voorvallen beleefde ik op entomologisch gebied in dit fraaie oerwoud, die ik nooit vergeten zal. Een dezer was het volgende. Op den stam van een meer dan mansdikke eik zaten zeker wel een 40-tal vliegende herten, zoowel mannetjes als wijfjes en van allerlei grootte, want ze verschillen nogal in lengte en in tint. De reden was, dat die stam „etterde”; een zeer groote plek van den stam was strooperig van een dik, donkerbruin vocht, dat uit een gapende wonde vloeide. Waarschijnlijk waren al die vliegende herten ook uit poppen in dien boom te voorschijn gekomen. De dieren likten van dat vocht. Het zonnetje scheen en speelde door het bladerdak kringetjes op den stam, juist waar het gastmaal plaatsvond. Het was een tafereel voor een jeugdig verzamelaar om van te water-tanden! Hoe lang is een vliegend hert niet een onvervulde vurige wensch van een entomoloog! En daar waren er wel veertig! Maar ik had, gelukkig voor die smulpapen,

al menig vliegend hert in mijn verzameling, alle van de Plasmolen bij Groesbeek. Ik liet ze dus met rust en verlustigde mij in het schouwspel. Maar het merkwaardigste wat ik zag, was, dat een paar Vanessa Atalanta's (Nommer-vlinder of Admiraal) ook snoepten en dat een reusachtig mannelijk vliegend hert met opgesperde kaken langzaam een der Atalanta's tot driemaal toe trachtte te vangen, hoewel zonder gevolg. Ik kan niet, en ik geloof niemand met mij, gelooven, dat deze entomoloog onder de vliegende herten de kapel wilde vangen om haar op te peuzelen. Wat kan zijn drijfveer geweest zijn? Was het schoonheids-gevoel?

(Deel I, p. 151, kolom 1.) Epilobium, basterd-wederik. — De heer L. P. Akkersdijk zegt van dit plantje, dat de schrijvers van „Door het rietland” dit plantje „verdoopt” hebben in „wilgenroosje”. Ook Mej. F. J. van Uildriks en Dr. Vitus Bruinsma vragen in hun „Plantenschat”, p. 96, eene herdooping, en stellen voor deze planten voortaan, evenals de schrijvers van „Door het rietland,” *wilgenroosje* te noemen. Daargelaten, dat het onjuist is, dat „wilgenroosje” een „herdooping” is, want het is eenvoudig eene vertaling van het duitsche *weidenröschen*, vind ik het jammer onze echte nederlandsche benamingen van planten te vervangen door vertaalde duitsche. Alleen zou dit toegestaan mogen worden bij planten, die nog geen nederlandschen naam hebben.

(Deel I, blz. 151, kolom 1.) „Het lichaam der spinnen bestaat uit een kopborststuk, hetwelk samengesmolten is uit kop en borststuk”... enz. Ik vind hier dezelfde definitie van het woord *kopborststuk* als in zoovele leerboekjes, en ik kan daarom niet nalaten, er op te wijzen, dat deze definitie bepaald onjuist is. Een *kop* van een Geleed Dier is eene vergroeiing van een aantal segmenten (waarschijnlijk zijn het er 6, 3 vóór en 3 achter den mond) dat te-zamen de oogen, de sprietten (zoo die aanwezig zijn) en de kaken of kauwledematen draagt. Deze segmenten zijn alleen als zoodanig duidelijk gescheiden te zien aan het embryo, dat is: het zich nog in het eitje bevindend, zich ontwikkelend jonge diertje. Een *borststuk* van een Geleed Dier is eene vergroeiing van een aantal segmenten (meestal 3, maar ook wel eens meer), die te zamen de pooten of loopledematen dragen. De naam *borststuk* wordt echter ook wel gegeven — uit zuiver analogie — aan de 3 (of meer) segmenten, die de pooten of loopledematen dragen, ook al zijn die niet te-zamen *vergroeid*; bijvoorbeeld de drie segmenten, die de pooten of loopledematen dragen bij de sprinkhanen, kevers, enz.; daarvan is het voorste segment vrij, terwijl het tweede en het derde met elkaar vergroeid zijn. De segmenten zijn alleen als zoodanig duidelijk gescheiden bij de larven. Uit analogie noemt men ze daar ook te-zamen wel eens borststuk, in den lateren tijd echter gelukkig — beter — de borstsegmenten. Een *kopborststuk*, hetgeen wij alleen vinden bij de Spinachtige dieren en bij Schaaldieren, is eene vergroeiing van een aantal segmenten (het aantal is zeer onbepaald, maar bij de Spinachtige dieren is het waarschijnlijk 7), dat te zamen de oogen, de sprietten (zoo die er zijn) de kaken of kauwledematen en de pooten of loopledematen draagt. De segmenten daarvan zijn alleen duidelijk te zien. Het is *geen* vergroeiing of samensmelting van een kop en een borststuk. De dieren die een kopborststuk hebben, hebben nooit een afzonderlijken kop of borststuk gehad. Van eene ver-

groeiing daarvan kan derhalve geen sprake zijn. Zijn er achter het borststuk of achter het kopborststuk nog meer segmenten, dan noemt men die te zamen het *achterlijf*. Een duizendpoot heeft geen borststuk, dus ook geen achterlijf. Hij heeft eenvoudig een kop, en de rest van zijn lichaam bestaat uit een aantal vrijwel gelijkvormige segmenten, die of niet, of twee aan twee onderling, vergroeid zijn.

(Deel I, p. 152, kolom 1.) „De voelers . . . zijn bij mannetje verdikt en bevatten de voorttelingsorganen, welke bij het wijfje gewoon aan het achterlijf zijn gelegen.” Uit dezen zin moet iedereen wel opmaken, dat de voorttelingsorganen bij het mannetje *niet* aan het achterlijf gelegen zijn. Ik kan er ten minste niets anders uit lezen. En toch is dit onjuist. Zoowel bij mannetjes als bij wijfjes zijn de

openingen van de geslachtsorganen te vinden aan het achterlijf — precies tusschen het eerste en het tweede segment daarvan. Wel worden de voelers der mannetjes, die duidelijk door hun verdikt einde van die der wijfjes zeer verschillen, bij de paring gebruikt.

(Hidem.) Dat de spinnen hunne oogen zouden kunnen bewegen, berust bepaald op een verkeerde waarneming.

(Hidem.) Wanneer spinnen geluidstrillingen kunnen waarnemen (voelen zegt de schrijver), dan mag men dat hooren noemen. Welk ander werkwoord hebben wij anders voor het waarnemen van geluidstrillingen? Ze laten zich langs een draad naar beneden zakken van de zoldering als er piano gespeeld wordt en klimmen weer naar boven, als het spel ophoudt. Is dat niet hooren?

Van Tijgers en Slangen.

Op het oogenblik zit ondergeteekende met veel genot en aandacht te lezen in „*De Levende Natuur*”, 2e jaargang, blz. 196, waarin de heer H. J. H. Groneman zeer verdienstelijk schrijft over „Eenige proeven van dierenverstand”, en waarin onder andere mijn grootste aandacht werd gevestigd op een bezoek van ZEd. met den heer Henri Martin in den Rotterdamschen Dierentuin.

Welnu, aangezien het voor mij eenige van de genotvolste en niet het minst leerzame oogenblikken waren, in gezelschap van den heer Martin te zijn, die ik in Overschie heb leeren kennen, kan ik mij nog zeer goed herinneren, dat het door mijnheer Groneman beschreven geval, zooals mij door den heer Martin werd verteld, volkomen waar is. ZEd. vertelde mij met die gelegenheid, dat hij een verwer, die het hok nevens dien tijger moest opknappen, van eenen wissen dood heeft gered. Mijnheer M. was op een morgen gaan zien naar de werkzaamheden van bovengenoemden werkman en alhoewel op een vrij grooten afstand, zag hij, dat de tijger zich slapende hield, den verwer niet uit het oog verloor en bijna onmerkbaar naderde door op zijn rug liggende naar voren te schuiven, en aangezien de meergenoemde verwer te veel de aandacht op zijn werk had, kon de heer Martin op het gevaarvolle oogenblik niet spoedig genoeg een teeken geven; maar kwam naar den tijger toe met zijn welbekende levendige oogen, terwijl hij den verwer met een forschen ruk van den ladder trok. De tijger, die als een veer uiteensprong, had de kiel van den schouder tot beneden den mouw opengescheurd met zijn lange nagels. De man, die van zijn gevaarvollen toestand niets afwist, schrok zoo geweldig van de welwillende handelwijze van zijn redder, dat er heel wat woorden noodig waren bij de *gescheurde kleeren* om weer goede vrienden te worden.

Van den heer Martin heb ik ontzaggelijk veel geleerd wat de uitdrukking en typen van dieren betreft, hetgeen mij later aan de Antwerpsche Academie op de dierenklas bij mijn onvergetelijken professor K. Verlat, tot groot nut en gemak gediend heeft.

En nu nog een schrijven over de list van een inlandsche slang. De slang had ik in Groenloo gevangen en zij was 0.94 M lang.

Daar ik nooit zoo'n groot exemplaar had gevonden en niet met zekerheid wist, of de slang vergiftig was (hetgeen ik later in *De Levende Natuur* leerde), had ik haar dan in

een flinke kist, met mos er in, afgesloten met een glasplaat, waarop een tang en pook van aanmerkelijke zwaarte lag, om het ontvluchten te voorkomen. Ik had het dier al een paar weken geregeld bezocht, altijd ongeveer te 12 uur bij mijn thuiskomst, en het viel mij den laatsten tijd op, dat het glas ongeveer een halven centimeter verschoven was, maar ik kon niet gelooven, dat de slang daartoe in staat was. Enfin, het kistje stond op een balcon, waarvan de deuren door mijn schoonzuster steeds goed werden dicht gehouden, vanwege haren angst voor het dier. Op een goeden middag krijgen wij bezoek en stellen met die gelegenheid de gasten voor, mijn vangst te gaan bewonderen. Nu moet ik UEd. vooraf zeggen, dat mijn schoonzuster ongeveer *half twaalf* de slang nog in de kist had zien liggen.

De deuren van het balkon werden door mij opengedaan en het publiek trad naar buiten. Alle neuzen over de kist, geklop enz., niets te zien. Ik zag dadelijk, dat het glas ongeveer anderhalven centimeter verschoven was. Toen ik het geachte publiek daarop opmerkzaam maakte, was het vermakelijk te zien, wat een consternatie. Onmiddellijk dacht ik aan vader Cats zijn gedicht, waarin voorkomt de vlucht en gekakel toen „de klepel onder de hoenders viel!”

Volgend oogenblik: op balkon van menschen geen spoor, dames spoorloos verdwenen, heeren met alle mogelijke lange voorwerpen en broek in de schoenen op jacht door geheel 't huis. Ronduit gezegd, ik was zelf óók niet erg op mijn gemak en keek eens onder mijn hoofdkussen en andere heerlijke rustplaatsen.

En nu eindelijk over het verstand of de list van mijn slang.

Er was om het balkon een balustrade van gesmeed ijzer in alle mogelijke krullen, welnu, na alles in huis afgezocht te hebben en wetende, dat de balkondeur niet geopend was geweest, wilde ik over de balustrade naar of in den tuin zien, of het mogelijk was, dat het dier daarin van zóó'n hoogte gevluht zou zijn. UEd. zult wel mijn schrik kunnen voorstellen toen ik zoo'n ijzeren krul beet nam en behalve een koud ook een levendig gevoel in mijn hand kreeg. Ik sprong terug. Daar lag de slang uitgerekt met zijn breedste gedeelte, dat van het ijzer bedekkende en met zijn staart of achtereinde op het puntig toeloopend ornament, daarbij zij nog opgemerkt, dat alleen het gedeelte van de balustrade, waarop de slang lag, ongeveer de zelfde kleur van de huid had. Ik geef UEd. de verzekering, dat ik vrij scherp zie door de aanhoudende oefeningen, dagelijks in mijn vak